

Sygn. akt I Ca 441/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Ratkowska /spr./

Sędziowie: SO Dorota Twardowska

SO Arkadiusz Kuta

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębowska

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa Spółdzielni (...) w W. Mazowieckiem

przeciwko A. Z.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 29 sierpnia 2012 r., sygn. akt I C 300/11

1. oddała apelację;

2. zasądza od pozwanego A. Z. na rzecz powódki Spółdzielni (...) w W. Mazowieckiem kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółdzielnia (...) w S. – następnie wskutek połączenia - Spółdzielnia (...) w W. Mazowieckiem wniosła o zasądzenie dl od pozwanego kwoty 38 507,65 zł z ustawowymi odsetkami od 13 października 2011 r. do dnia zapłaty tytułem kary umownej za zerwanie wieloletniej umowy kontraktacyjnej na produkcję mleka.

Pozwany A. Z. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Iławie zasądził od pozwanego A. Z. na rzecz powódki Spółdzielni (...) w W. Mazowieckiem kwotę 27 583,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2011 r. do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Nadto zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2425 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

W dniu 1 kwietnia 2005 r. pozwany zawarł z (...) Spółdzielnią (...) w S. wieloletnią umowę kontraktacyjną na produkcję mleka. W umowie ustalono, że odbiorca mleka zobowiązany jest do wystawienia faktury VAT RR dla dostawcy będącego rolnikiem ryczałtowym. Ustalono, że dostawca i odbiorca mają prawo do rozwiązania umowy za 6 miesięcznym okresem wypowiedzenia, przy czym wypowiedzenie dostaw przez dostawcę jest równoznaczne z wypowiedzeniem członkostwa. W §6 ust.2 umowy ustalono, że dostawca zapłaci odbiorcy z tytułu zerwania karę umowną w wysokości 20% wartości rocznej kwoty mleka, podstawą naliczenia jest wartość dostawy z roku ubiegłego .

W połowie 2011 r. pozwany faktycznie trwale zaprzestał produkcji i dostarczania mleka na rzecz (...) Spółdzielni (...) w S.. Z dniem 1 czerwca 2011 r. pozwany rozpoczął produkcję i dostawę mleka na rzecz Spółdzielni (...) w G..

Wartość dostaw mleka netto pozwanego na rzecz (...) Spółdzielni (...) w S. za 2010 r. wyniosła 137 916,28 zł.

W sierpniu 2011 r. (...) Spółdzielnia (...) w S. i Spółdzielnia (...) w W. Mazowieckiem podjęły uchwały o połączeniu obu tych spółdzielni z dniem 1 grudnia 2011 r. Po połączeniu Spółdzielnia kontynuuje działalność pod firmą Spółdzielnia (...) w W. Mazowieckiem.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo okazało się zasadne w części.

Sąd Rejonowy wskazał, że twierdzenia strony powodowej o „zerwaniu umowy” przez pozwanego są w pełni zasadne. Nie ulega wątpliwości, że pozwany zaprzestał produkcji i dostarczania surowego mleka na rzecz powodowej spółdzielni. Od czerwca 2011 r. pozwany produkuje i dostarcza mleko na rzecz innego podmiotu to jest Spółdzielni (...) w G.. Okoliczność ta – jak podkreślono - znajduje potwierdzenie w zgłoszeniu pozwanego dokonany wobec Agencji Rynku Rolnego Oddziału Terenowego w G.. Sąd Rejonowy podkreślił, że pozwany nie udowodnił aby umowa łącząca go z (...) Spółdzielnią (...) w S. została rozwiązana za porozumieniem stron albo, że wypowiedział ją z zachowaniem terminu wypowiedzenia przewidzianego w tej umowie. Skoro zatem zaprzestał trwale dostaw mleka, które obecnie realizuje na rzecz innego podmiotu to Sąd Rejonowy uznał, że twierdzenia strony powodowej o zerwaniu przez pozwanego umowy kontraktacyjnej są w pełni zasadne.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że pozwany nie wykazał przy tym, aby jego zachowanie znajdowało umocowanie w treści art.490 §1 k.c. na który się powołuje. W ocenie Sądu Rejonowego deklarowany przez pozwanego zły stan majątkowy (...) Spółdzielni (...) w S. nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Uprawnienie bowiem do powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia nie ma charakteru bezterminowego. Trwa ono najpóźniej do momentu „dopóki druga strona nie zaofiaruje świadczenia wzajemnego lub nie da zabezpieczenia”. Nie ulega wątpliwości, że pozwany otrzymał wynagrodzenie za dostarczone mleko. Nie może on zatem w ogóle i trwale dostarczać mleka i jednocześnie wywodzić, że korzysta z ochrony art.490§1 kc, bo to jego zachowanie przybrało charakter bezterminowy czyli sprzeczny z tą normą. Sąd Rejonowy wskazał też, że powód nie udowodnił w najmniejszym stopniu aby informował stronę powodową o korzystaniu z instytucji przewidzianej w art.490§1 kc w czasie kiedy zaprzestawał wywiązywać się z przedmiotowej umowy kontraktacyjnej.

Za udowodnioną Sąd Rejonowy uznał wartość netto dostarczonego przez pozwanego mleka za rok 2010 r. na łączną kwotę 137 916,28 zł. Przedmiotowa umowa kontraktacyjna zobowiązywała odbiorcę mleka do wystawienia faktur VAT i w związku z tym dla potrzeb tego procesu należy przyjąć, że takie faktury stanowią podstawę do wyliczenia wartości dostaw netto, nie zaś „dokument” jaki widnieje na k.54 zatytułowany „wykaz dostaw mleka”. Skoro zatem wartość tych dostaw wyniosła 137 916,28 zł to 20% tej kwoty wynosi 27 583,25 zł. Sąd Rejonowy stwierdził, że nie istnieją jakiegokolwiek podstawy ku temu aby dokonywać – tak jak chciałby tego pozwany – potrącenia wierzytelności z tytułu odsetek. Podzielono stanowisko powódki, że wierzytelność zgłoszona do potrącenia została przedstawiona w takim stopniu ogólności, że nie może ona być skuteczną.

Mając na względzie te okoliczności Sąd Rejonowy na podstawie art.613§1 kc w zw. z art.483§1 kc w zw. § 6 ust.2 umowy kontraktacyjnej na produkcję mleka z 1.04.2005 r. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 27 583,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13.10.2011 r. do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie

(pkt I wyroku). O odsetkach ustawowych od tej kwoty orzeczono na podstawie art.481§1 i 2 kc .O kosztach procesu orzeczono na podstawie art.100 kpc stosunkowo rozdzielił koszty procesu.

W apelacji od tego wyroku pozwany A. Z. wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku” i oddalenie powództwa, ewentualnie domagał się przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpatrzenia. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu od powoda według załączonego spisu kosztów z uwzględnieniem tych kosztów za obie instancje.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez pominięcie art. 490 k.c., gdyż pozwany wstrzymał się ze spełnieniem świadczenia wiedząc o złym stanie majątkowym powódki,
- błędną wykładnię art. 488 § 2 k.c. albowiem pozwany nie zerwał umowy, a wstrzymał się jedynie ze spełnieniem świadczenia do momentu, w którym druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego;
- błędną wykładni art. 6 ust. 2 umowy stron poprzez przyjęcie, iż powód zerwał umowę, mimo iż nie wydał w tym zakresie żadnego oświadczenia, a przy tym strony odmiennie pojmują słowo „zerwanie”,
- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez pominięcie art. 355 § 2 k.c. bowiem powódka jako profesjonalistka w prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej zobowiązana jest do zachowania należytej staranności;
- naruszenie przepisów ustawy o rachunkowości poprzez pominięcie, poprzez brak wystawienia faktury pozwanemu przez powódkę na wierzytelność dochodzoną pozwem;
- błędną wykładnię art. 212 k.p.c. polegającą na niewyczerpującym wyjaśnieniu stanu spornego w sposób konieczny dla wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy;
- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez pominięcie art. 616 k.c. albowiem umowa kontraktacyjna wymaga zachowania odpowiedniej formy, tymczasem powódka uczyniła niedozwolone dopiski w sposób jednostronny,
- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez pominięcie art. 613 k.c. bowiem umowa kontraktacji wymaga określenia ilości dostarczanego produktu rolnego i wykonywania świadczeń niepieniężnych na rzecz producenta przez odbiorcę produktów rolnych.
- błędną wykładnię art. 227 k.p.c. polegającą na przyjęciu, iż dokument w postaci uchwały w sprawie połączenia Spółdzielni (...) w W. z (...) Spółdzielnią (...) w S. dowodzący jej złego stanu prawnego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy;
- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez pominięcie art. 455 k.c. bowiem powód nie dochodził wcześniejszego wykonania świadczenia poprzez przedsądowe wezwanie do zapłaty.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że treść przedłożonej do akt umowy wskazuje, że nie można jej określić jako kontraktacyjną albowiem nie określa ona ilości produktu rolnego;

nie wskazuje też świadczeń dodatkowych Spółdzielni. W konsekwencji – w jego ocenie- umowę pomiędzy stronami należało uznać za umowę zobowiązującą do dostaw. Skarżący podkreślił też, że już w sprzeciwie od nakazu zapłaty wskazywał na złą sytuację powódki. Sąd nie zbadał tych zarzutów, a powódka nie odparła ich dowodami. W ocenie pozwanego strony pojęcie „zerwania” zapisane w umowie rozumiały odmiennie. Tymczasem Sąd pierwszej instancji nie przesłuchał stron na okoliczność co rozumiały one przez pojęcie „zerwania” i czy każda strona swe obowiązki wykonywała należycie. Zdaniem skarżącego nie można wymagać od rolnika dostaw bez terminowego płacenia za nie.

Nadto w jego ocenie wiarygodność powódki nie była wymagalna, gdyż Spółdzielnia żądała zasądzenia płatności, choć nie przedłożyła rachunku na swą wiarygodność.

W odpowiedzi powódka Spółdzielnia (...) w I. wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Dokonane przez Sąd a quo ustalenia faktyczne i wyprowadzone na ich podstawie wnioski są trafne, wobec czego należało przyjąć je za własne, bez potrzeby procesowej ponownego ich przedstawiania w niniejszym uzasadnieniu. Odnieść natomiast należało się jedynie do tych ustaleń i ocen, które zostały zakwestionowane w apelacji.

Przede wszystkim przesądzić należy, iż strony związane były umową kontraktacji zdefiniowaną w art. 613 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem przez umowę kontraktacji producent rolny zobowiązuje się wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujący zobowiązuje się te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenie dodatkowe, jeżeli umowa lub przepisy szczególne przewidują obowiązek spełnienia takiego świadczenia. Wbrew stanowisku skarżącego, zawarta pomiędzy stronami umowa zawierała wszystkie elementy przedmiotowo istotne kontraktacji, w tym również określenie ilości produktu rolnego, o czym świadczy zapis § 1 punkt 2 umowy oraz świadczenia dodatkowe kontraktującego wymienione w § 3 umowy.

Trafnie ustalono też, że w połowie 2011 r. pozwany, będąc umową tą związany, trwale zaprzestał dostawy mleka na rzecz poprzednika prawnego powoda - (...) Spółdzielni (...) w S.. Nie ulega wątpliwości, że fakt zaprzestania dostaw należało zakwalifikować jako jednostronne zerwanie umowy, jak to uczynił Sąd Rejonowy. Podkreślić trzeba, że w postanowieniu zawartym w § 5 umowy przewidziano możliwość jej rozwiązania za 6 miesięcznym okresem wypowiedzenia na koniec czerwca danego roku. Bezspornym było, że pozwany oświadczenia o wypowiedzeniu umowy nie złożył, natomiast jego linia obrony sprowadzająca się do żądania przedstawienia przez stronę powodową dokumentu, z którego miałyby wynikać oświadczenie o zerwaniu umowy nie mogła być uznana za skuteczną. O jednostronnym zerwaniu przez pozwanego umowy kontraktacji świadczyły - jak wskazano wyżej - czynności faktyczne w postaci zaprzestania dostaw mleka. Strona powodowa wykazała przy tym, że pozwany znalazł innego odbiorcę produktu i złożył w Agencji Rynku Rolnego (...) Oddziału w G. zawiadomienie o zmianach podmiotu skupiającego mleko. W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że nie istniały obiektywne trudności w dostawie mleka - pozwany zdecydował się po prostu na innego odbiorcę, który w jego ocenie dawał korzystniejsze warunki płatności.

Sąd Rejonowy słusznie zdyskwalifikował podnoszone przez pozwanego zarzuty mające wskazywać na korzystanie przez niego z uprawnienia do powstrzymania się ze świadczeniem przewidzianego w art. 490 § 1 k.c. Po pierwsze okoliczności, na które wskazuje pozwany, wymykają się spośród kręgu przesłanek stanowiących o zaktualizowaniu się kary umownej przewidzianej umową. Po drugie, pozwany nie wykazał, że poinformował stronę powodową o korzystaniu z uprawnienia, na które się powołuje. Jeżeli jednak przyjąć, że faktycznie tak było, to uprawnienie do powstrzymania się ze świadczeniem wygasłoby z chwilą, gdy powód w ramach wykonania umowy zapłaciłby za dostawę mleka.

Nietrafny okazał się też zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 488 § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli świadczenia wzajemne powinny być spełnione jednocześnie, każda ze stron może powstrzymać się ze spełnieniem świadczenia dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego. Jak wynika z treści tego przepisu, znajduje on zastosowanie w sytuacji, gdy świadczenia wzajemne stron mają być spełnione jednocześnie. Tymczasem, zgodnie z wolą stron wyrażoną w umowie pozwany miał świadczyć wcześniej niż powód. Stosownie do treści § 4 ust. 3 umowy odbiorca mleka zobowiązany był zapłacić za dostarczone mleko według obowiązującego aktualnego cennika raz w miesiącu w terminie do 17-go następnego miesiąca.

Analiza przedłożonych przez stronę powodową faktur Vat wskazuje, że Sąd Rejonowy prawidłowo wyliczył karę umowną na podstawie ilości dostarczonego przez pozwanego w roku 2010 r. mleka. Podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, że strona powodowa nie miała obowiązku wystawienia faktury Vat, obejmującej nałożoną na pozwanego karę umowną. Obowiązek wystawienia faktury Vat dotyczył tylko dostaw mleka. Zasadnie też podnosi się w odpowiedzi na apelację, że skoro sama kara umowna nie podlegała opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, to nie znajduje uzasadnienia uzależnienie jej zapłaty od wystawienia faktury Vat.

W tej sytuacji, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako bezzasadną. O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 § 1, § 3 i 99 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2002.163.1349).